

Best practice # 28

Provincie Utrecht op de bres voor jong ontwerptalent

Architectendiensten Fort Vechten Bunnik

In april 2011 werd het Steunpunt benaderd door Peter Kuypers van de provincie Utrecht. Als projectleider is hij verantwoordelijk voor de herbestemming van Fort Vechten tot Nationaal Waterliniecentrum. De provincie overwoog een ongebruikelijk alternatief voor een (nationale) aanbesteding van architectendiensten voor een nieuwe bezoekerscentrum achter de bomvrije kazerne: een besloten prijsvraag voor aanstormend ontwerptalent. Volgens Kuypers leverde de prijsvraag bijzondere ontwerpen op.

Herbestemming Fort Vechten Bunnik. Studio Anne Holtrop

Wat is de achtergrond van de prijsvraag?

Fort Vechten valt onder het nationaal project *Nieuwe Hollandse Waterlinie*. Fort Vechten wordt ontwikkeld tot Nationaal Waterliniecentrum, een bezoekerscentrum annex museum waar de geschiedenis van de Waterlinie uitgelegd wordt en beleefbaar gemaakt wordt. De provincie Utrecht, gemeente Bunnik, Staatsbosbeheer en het projectbureau Nieuwe Hollandse Waterlinie tekenden daartoe in 2007 een gezamenlijke intentieovereenkomst. Architectenbureau Rapp + Rapp en de landschapsarchitecten van West 8 werden aangetrokken om een masterplan op te stellen. Wel wilden we dat alle nieuwe elementen door andere bureaus ontworpen zouden

worden. Het masterplan voorziet in twee nieuwe elementen: een entreepartij en een bezoekerscentrum. De entreepartij is onderhands gegund aan het kleine Architectenbureau-K2. Voor het bezoekerscentrum, het visitekaartje van het Waterliniecentrum, wilden we iets unieks. In een brainstormsessie met Rapp + Rapp is het idee van een prijsvraag voor jonge ontwerpers ontstaan. Het Kwaliteitsteam Nieuwe Hollandse Waterlinie reageerde enthousiast op dit voorstel.

Waarom een besloten prijsvraag voor jonge architecten?

We wilden verrassende en vernieuwende ideeën voor het project. Dan moet je bij de aanstormende generatie zijn. Als provincie wilden we ook graag jonge bureaus een unieke kans geven naam te maken en een object van nationaal belang te realiseren. Er zit al een ervaren coördinerend architect op het masterplan, dus er was ruimte om jong talent een kans te bieden. Natuurlijk wilden we geen onnodige risico's lopen. We gingen daarom uit van een opdracht voor een uitgewerkt Voorlopig Ontwerp (VO+) als eerste prijs. Dit ontwerp zou vervolgens als *engineer & build contract* op de markt gezet worden. Maar uiteindelijk wordt het toch een opdracht voor een Definitief Ontwerp, omdat de winnaar over voldoende ervaring beschikt. We hebben gekozen voor een besloten prijsvraag om de kosten voor de deelnemers te beperken. Uiteindelijk kan maar één bureau de opdracht krijgen. Als opdrachtgever wil je jezelf ook niet onnodig veel werk op de hals halen. Bovendien moeten de deelnemers de opdracht kunnen uitvoeren. Je zit niet te wachten op 'premiejagers' die puur voor het winnen van de prijsvraag gaan, maar de opdracht niet zelfstandig kunnen uitvoeren.

Hoe heeft u de deelnemers geselecteerd?

We wilden jonge bureaus, die aantrekkelijk en innovatief waren. Via ons netwerk en via instanties als het Atelier Rijksbouwmeester, het Kwaliteitsteam Nieuwe Hollandse Waterlinie en de BNA en natuurlijk ook 'onze architecten' van Rapp + Rapp en K2 stelden we een lijst op van potentiële bureaus. Vervolgens gingen we *googelen*, we bestudeerden *track records*, publicaties en eervolle vermeldingen bij prijsvragen et cetera om zo tot de tien meest potentiële bureaus te komen. Die ontvingen een uitnodiging.

Hoe is de prijsvraag verlopen?

De prijsvraag bestond uit twee rondes. In de eerste ronde moesten de uitgenodigde bureaus een globale visie op de opgave, het bouwbudget en de organisatie van het project, referentiebeelden en een honorariumbieding indienen. Conform het wedstrijdreglement selecteerde de jury drie bureaus voor de tweede ronde. Als opdrachtgever wilde de Provincie toch een bredere keus, meer verscheidenheid om uit te kiezen. Daarom stelden we voor, een wildcard te verstrekken aan een van de afvallers. De vond de jury een goed idee. Ook de reeds geselecteerde bureaus hadden geen bezwaar tegen een extra deelnemer in de tweede ronde. Dus werden er vier bureaus uitgenodigd voor de volgende ronde: Rocha Tombal Architecten, Bureau Jochem Heijmans, MAKS Architecture & Urbanism en Studio Anne Holtrop. In de tweede ronde moesten deze bureaus hun inzending uitwerken tot een schetsontwerp met plattegrond en dwarsdoorsnede, een indicatie bouwkostenraming en een visie op een aantal aspecten van de opdracht. Wij stelden daar een ontwerpvergoeding tegenover. Voordat de architecten aan de slag gingen werden zij individueel gebriefd en werden de opmerkingen van de jury over de inzending besproken. Daarnaast werden zaken aangekaart die voor alle architecten gelijk waren. Met name archeologie was een belangrijk aandachtspunt. Nadat de inzendingen ingediend waren, moesten de bureaus hun inzending mondeling aan de jury presenteren, gevolgd door een vraaggesprek tussen jury en architect. Op basis van de inzendingen, de presentaties en de vraaggesprekken wees de jury de winnaar aan.

Hoe zijn de inzendingen beoordeeld?

De jury bestond uitsluitend uit vakdeskundigen. De politiek hebben we bewust buiten de deur gehouden. Wel hadden een vertegenwoordiger van de rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, het

betreft tenslotte een rijksmonument, en de secretaris van de gemeentelijke monumenten- en welstandscommissies (één persoon) zitting zonder stemrecht. Zij mochten bedenkingen naar voren brengen, die nam de jury mee in haar overwegingen, maar zij waren niet aanwezig bij de daadwerkelijke beoordeling.

De jury beoordeelde de inzendingen in de tweede ronde op architectonische kwaliteit, inpassing in de omgeving, aansluiting op de bomvrije kazerne, duurzaamheid, kwaliteit van de bouwkostenraming en samenwerking met de coördinerend architect. Voor de inkoopdienst legden we de beoordeling vast in een scorematrix. Zo'n matrix is handig om op terug te vallen, mocht de uitslag betwist worden. We hebben we de beoordeling openbaar gemotiveerd met een juryrapport, en daarin konden alle deelnemers zich vinden.

Is de provincie tevreden met de uitslag?

De prijsvraag leverde vier bijzondere ontwerpen op. Anne Holtrop is unaniem als winnaar gekozen. We zijn zeer content met deze uitslag. Iedereen is enthousiast. Ook de monumentencommissie en de welstandcommissie vonden het winnend ontwerp prachtig. Holtrop heeft een gedurfd en spannend ontwerp gemaakt dat de essentie van de ruimtelijke ingreep duidelijk maakt: ruimte uit een berg weghalen in plaats van bouwen. Het heeft uniciteit, het kan mogelijk een sfeer van mysterie oproepen, maar het heeft ook een uitstekende museale routing. Echt een icoon voor de Nieuwe Hollandse Waterlinie.

Besloten prijsvraag: Herbestemming Fort Vechten

Opdrachtgever: Provincie Utrecht

Gunning: Anne Holtrop, 2011

April 2011

Informatie

Het [Steunpunt Architectenopdrachten & Ontwerpwedstrijden](#) van [Architectuur Lokaal](#) is de onafhankelijke, niet-commerciële helpdesk voor uitschrijvers van aanbestedingen en prijsvragen in Nederland.

Het Steunpunt draagt bij aan professionalisering van het opdrachtgeverschap en aan een gezonde bouwcultuur in Nederland.

Om opdrachtgevers behulpzaam te zijn bij het opstellen van een goede (Europese) aanbestedingsprocedure voor architectuuropdrachten is [KOMPAS](#) ontwikkeld, een digitale, kosteloze standaard die voor alle partijen de nodige vereenvoudiging en transparantie biedt.

De digitale statistiekmodule [SESAM](#) biedt inzicht in de praktijk van het aanbesteden in Nederland.